

26. Refik Durbaş'ın Çocuk Şiirlerinin İçerik Yönünden İncelenmesi¹**Ayşe ÖZDEMİR²****Ahmet İhsan KAYA³**

APA: Özdemir, A. & Kaya, A. İ. (2023). Refik Durbaş'ın Çocuk Şiirlerinin İçerik Yönünden İncelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (37), 448-468. DOI: 10.29000/rumelide.1405761.

Öz

Bu araştırmada Refik Durbaş'a ait çocuk şiirlerinin içerik açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma modeli kullanılan bu çalışmada veriler doküman incelemesi yöntemiyle elde edilmiştir. Araştırmanın evrenini Refik Durbaş'ın kitapları oluşturmaktadır. Örnekleme ise Refik Durbaş'ın çocuklar için yazdığı şiir kitaplarıdır. Çalışmanın dokümanlarını Refik Durbaş'ın *-Bez Bebekle Kuklası, Yaramaz Şiirler, Kırmızı Kanatlı Kartal, Kar Üstünde Beyaz Bulut, Şaşkın Baykuş, Kuyruğu Zıp Zıp Kanguru, Çırak Çıktı Çocukluğum, Büyüsün Düşler* ve *Nar Düştü Kar Üstüne-* dokuz şiir kitabı oluşturmuştur. Refik Durbaş'ın 229 şiiri içerik bağlamında tema ve konu başlığı altında incelenmiştir. İncelenen metnin fazlalığı nedeniyle belirlenen temaların alt konu başlıkları birer şiir örnekleri ile somutlaştırılmaya çalışılmıştır. Şiirlerdeki tema ve konunun belirlenmesinde 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı esas alınmıştır. Programda yer alan on altı temadan kullanım sıklığına göre sırasıyla Doğa ve Evren, Çocuk Dünyası, Birey ve Toplum, Milli Kültürümüz, Hak ve Özgürlükler, Zaman ve Mekân, İletişim ve Duygular olmak üzere sekizine yer verildiği tespit edilmiştir. Genel itibarıyla kitapların belirli bir tema etrafında yazıldığı sonucuna varılmıştır. Kuyruğu Zıp Zıp Kanguru ve Şaşkın Baykuş'un Doğa ve Evren teması; Nar Düştü Kar Üstüne'de Çocuk Dünyası teması; Çırak Çıktı Çocukluğum'da Hak ve Özgürlükler ile Çocuk Dünyası; Kırmızı Kanatlı Kartal'ın Milli Kültürümüz ve Yaramaz Şiirler'de ise İletişim temasının hâkim olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Şiiri, Refik Durbaş, Türkçe Öğretim Programı

- ^{1.} **Beyaz(Tez/Bildiri):** Bu makale "Refik Durbaş'ın Çocuk Şiirleri Üzerine Bir İnceleme" adlı tezden üretilmiştir. Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.
Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin, Oran: %17
Etik Şikayeti: editor@rumelide.com
Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 30.08.2023-**Kabul Tarihi:** 20.12.2023-**Yayın Tarihi:** 21.12.2023; **DOI:** 10.29000/rumelide.1405761
Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körlleme
- ^{2.} Milli Eğitim Bakanlığı, Türkçe Öğretmeni / Ministry of National Education, Turkish Teacher (Gaziantep, Türkiye), ayma_da@hotmail.com, **ORCID ID:** 0009-0002-9465-7689, **ROR ID:** https://ror.org/00jga9g46, **ISNI:** 0000 0001 2179 4856, **Crossreff Funder ID:** 501100013898
- ^{3.} Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler, Türkçe Eğitimi / Assoc. Prof., Gaziantep University, Institute of Educational Sciences, Turkish and Social Sciences, Turkish Education (Gaziantep, Türkiye), ikaya@gantep.edu.tr, **ORCID ID:** 0000-0001-5031-8226, **ROR ID:** https://ror.org/020vvc407, **ISNI:** 0000 0001 0704 9315, **Crossreff Funder ID:** 501100008836

Adres	Address
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi	RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
e-posta: editor@rumelide.com	e-mail: editor@rumelide.com,
tel: +90 505 7958124	phone: +90 505 7958124

Examination of Refik Durbaş's Children's Poems in Terms of Content⁴

Abstract

In this research, it is aimed to examine the children's poems of Refik Durbaş in terms of content. In this study, which uses a qualitative research model, the data were obtained by document analysis method. Refik Durbaş's books constitute the universe of the research. An example is the poetry books written by Refik Durbaş for children. Refik Durbaş's nine poetry books - *Bez Bebekle Kuklası, Yaramaz Şiirler, Kırmızı Kanatlı Kartal, Kar stnde Beyaz Bulut, Şaşkın Baykuş, Kuyruğu Zip Zip Kanguru, rak ıktı ocukluğum, Büyüsün Dşler* and *Nar Dşt Kar stne* - formed the documents of the study. Refik Durbaş's 229 poems were examined under the title of theme and subject in the context of content. Due to the redundancy of the examined text, the sub-subject headings of the determined themes were tried to be embodied with examples of poems. The 2019 Turkish Course Curriculum is based on the determination of the theme and subject in the poems. It has been determined that eight of the sixteen themes included in the program are Nature and the Universe, the Children's World, the Individual and Society, Our National Culture, Rights and Freedoms, Time and Space, Communication and Emotions, respectively, according to the frequency of use. In general, it has been concluded that the books are written around a certain theme. The Nature and Universe theme of the Kangaroo and the Bewildered Owl Zip Zip Tail; The Children's World theme in Pomegranate Fell Snow on Top; The Apprentice Appeared in My Childhood, the Children's World with Rights and Freedoms; The Communication theme of the Red-Winged Eagle in Our National Culture and Naughty Poems seems to dominate.

Keywords: Children's Poetry, Refik Durbaş, Turkish Teaching Program

1.Giriş

ocuk edebiyatı yazarı her Őeyden önce çocuklar hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Genel anlamda ocuk, bedensel ve zihinsel gelişim bakımından 0-16 yaş grubu için kullanılan kavram olmakla beraber iki yaşından ergenlik çağına kadar süren ağ olarak tanımlanır (Yalm & Aytaş, 2005).

ocuk edebiyatında çocuklar için yapılacak edebiyatın kabul ltlerinin anahtarı durumunda olan üç kavram vardır. Bunlar ocuk bakışı, çocuğa görelilik ve ocuk gerçekliğidir. Bu üç kavram ocuk edebiyatında tema, konu, içerik ve biçimi belirleyen önemli unsurlardır. Fazıl Hüsnü Dağlarca bu üç temel kavramı çocuğun baktığı yerden bakıp onun gördüğünü görmek biçiminde yorumlar. Dağlarca, bu doğallığı ve içtenliği sağlamanın tek yolunun çocuğun dünyasını çocuğun dili ile söylemekten geçtiğini söyler. Çocuğun dili ile söylemek; çocuğun akıllı ile düşünebilmeyi, çocuğun mantığı ile sorgulayabilmeyi ve çocuğun bakışları ile algılamayı gerektirir (Şirin, 2016). Çocuğa görelilik; bireyin büyüme ve gelişme çağlarının, psikolojilerinin, beklentilerinin ve ihtiyaçlarının; dil, üslup, konu, tema, ileteler, varlık kadrosu ve resimler bakımından ocuğa gre olup olmadığının belirlenmesidir (Şirin,

⁴ It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received - Turnitin, Rate: 17

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, Article Registration Date: 30.08.2023-Acceptance Date: 20.12.2023-Publication Date: 21.12.2023; DOI: 10.29000/rumelide.1405761

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

1998a; Demirel & Deniz, 2021). Çocukların ilgilerini, beklentilerini, ihtiyaçlarını, dil seviyelerini dikkate alarak hazırlanan edebi eserlerin, çocukların fiziksel, sosyal, duygusal ve zihinsel gelişimlerini destekleyebilmesi ve geliştirilmesi için içeriksel ve biçimsel olarak çocukların seviyelerine göre olması gerekir. Bir kitap, resimleri, dil ve anlatımıyla sanat ve edebiyat değeri taşıyorsa çocuğa göre olduğu söylenebilir (Şirin, 1998b; Sever, 2012; Alan, Biçer & Hüküm, 2016). Çocuğa görelik ilkesinin özünde çocuk gelişiminin tüm boyutları dikkate alınmalıdır. Çocuğu anlamak için sadece çocuğa görelik ilkesini bilmek yeterli değildir. Bunun yanında çocuk gerçekliğinin de bilinmesi gerekir. Çocuk gerçekliği, çocuğun hayal ve düşünce dünyasının bir yetişkinden farklı olduğu bilincine varılmasıdır. Çocuk gerçekliğinin temelinde, çocuğun doğasının, ilgisinin, bakış açısının, dil ve anlam evreninin yaş gruplarına göre farklılığını ortaya koymak vardır. Bu özellikleri bilen birisi çocuğun yetişkinlerden ayrılan yanlarını, onların nelerden hoşlandığını, nelere üzüldüğünü, neleri paylaşmak istediğini bilir (Çer, 2016; Enginün,1987; Sever, 2012).

Çocuk edebiyatı yazarları çocuk şiirleri yazarken yukarıda bahsedilen unsurların dışında okur ile şiir arasındaki ilişkiyi de göz önünde bulundurmalıdır.

1.1.Çocuk ve şiir

Edebiyatın önemli türlerinden biri olan şiir, sembollerden oluşan ritimli sözcüklerden meydana gelmiş olmasının yanında zihinlerde çarpıcı ve derin izler bırakan bir özelliğe sahiptir. Çok sayıda tarifi bulunan şiir için herkesin kabul ettiği tek bir şiir tarifi yapmak mümkün değildir (Çetişli, 2004). TDK (2023)'de şiir, zengin semboller, ritimli sözler ve seslerin uyumlu kullanımı sonucunda ortaya çıkan edebi tür olarak tanımlanırken Cahit Zarifoğlu şiiri, "hayatımızın tabii bir parçası şeklinde niteler (Şirin, 1988a, s.156). Mevlâna İdris ise şiiri, "renkler içinden beyazı çekip çıkarmak olarak görür ve çocuklar için yazılan şiiri de bir "beyazlar armonisi" olarak ifade eder (Şirin, 1988b, s.204).

Yazınsal metinler arasında şiirin çocuklar için ayrı bir yeri olduğu söylenebilir. İnsan ruhunda esintiler bırakan şiirler, çocuk okur üzerinde de etkili olur. Bireyler, şiir yoluyla diğer edebi türlere karşı ilgi duyar (Aslan, 2007). "Çocuk ve şiir, bu iki kavram birbirine ancak bu kadar yaklaşabilir ve yakışabilir" (Yalçın & Aytas, 2005). Çünkü şiirin özünde, çocuğun ve hayal dünyasının saflığı ve temizliği vardır. Sevinç, üzüntü, korku gibi duyguların ifade edilebilmesi için en uygun tür olan şiir aynı zamanda çocuğun duygularının ve düşüncelerinin de gelişimi için önemlidir (Nas, 2004).

Okurun duygu ve düşünce dünyasına yeni anlamlar katan şiir, çocukların dilin yaratıcılığını fark etmelerine, seslerin ve sözcüklerin ahengini sezinleyebilmelerine yardımcı olur. Bu sebeple çocuklar erken yaşlardan itibaren masal, tekerleme gibi türlerle birlikte şiirle de tanıştırılmalıdır (Sever, 2013). Çocukların ilgisini çeken bu tür, çocuğun hem duyuşsal hem de bilişsel gelişiminde farklı yönleriyle olumlu etkide bulunur. Okur, şiir yoluyla duygu ve düşünce dünyasına yeni anlamlar katar. Bu nedenle Oğuzkan (2000) çocukların şiire muhtaç olduğunu ve bu ihtiyacın onların ilgisini çekecek eserlerle sağlanacağını söyler. Çocuklar için seçilecek parçaların, hayattan zevk almak, duygusal yaşantılarını zenginleştirmek, görüş ufuklarını genişletmek bakımından değerli ve etkili olmaları gerektiğini belirtmiştir. Şiir ve çocuk arasındaki ilişkiyi Jean Le Perre (Akt. Sever, 2004, s. 234) şu altı gerekçeyle açıklar:

Çocuklar şiir okumaktan hoşlanırlar, bu etkinlik onları mutlu eder. Şiirler; zaman, sayı, renk, büyük-küçük gibi çocukların çevrelerinde sık sık duydukları/duyacakları kavramlarını örneklendirir. Şiir, çocukların sözcük dağarcığının gelişimini destekler, onların dil sevgisi ve duyarlılığı kazanmalarına katkı sağlar. Şiir, çocukların insanlar ile olaylar arasındaki ilişkileri anlamalarına yardım eder. Şiir, çocukların kendi iç dünyalarını, duygularını tanımlarına yardımcı olur. Şiir, çocukların hem kendilerini hem de başkalarını anlamalarına, evrensel duygular geliştirmelerine katkı sağlar.

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

Sonuç itibarıyla şiir; çocuğun düşünme becerilerinin gelişimine, temel dil gelişimine ve duyuşsal gelişimine katkı sağlamaktadır. Çocuk ve şiir arasındaki ilişkinin iyi bilinmesinin yanında çocuk şiirlerinin taşınması gereken özelliklerin de tespit edilmesi gerekir. Duygu ve düşüncelerde yer bulan şiiri tanım ve özellikleriyle sınırlamak mümkün olmasa da alanyazında çocuk şiirleri üzerine yapılan çalışmalardan hareketle bu türün özelliklerinden şöyle bahsedilebilir. Çocuklar için yazılan şiirlerin konusu vatan, aile, doğa ve yaşam sevinci gibi konular etrafında şekillenmelidir. Söyleniş ve ezberleniş kolay olması gereken bu türde durak yerleri belirli olmalıdır. Şiirler ölçülü ve uyaklı olmakla birlikte serbest şekilde de yazılabilir. Ahengi sağlayan kafiyeler yakın mısralarda bulunmalı, tasvirler yalın olup benzetme istiare, mecaz gibi edebi sanatlara fazla yer verilmemelidir. Duygu ve betimlemeler okurun düzeyini aşmamalı, çocuğun dünyasıyla uygun olmalıdır. Anlam açık olmalı, yan ya da kapalı anlamları olan sözcük, deyim ve takımlardan kaçınılmalıdır. Şiirlerin estetik unsuru unutulmamalıdır. Kahramanlar çocuğun güven, sevgi, iyilik, güzellik, cesaret, hoşgörü, sorumluluk, gerçeklik gibi duygularının gelişmesine yardımcı olacak şekilde seçilip geliştirilmelidir (Çınar, 2009; Yılar & Turan, 2007; Güleriyüz, 2002; Kıbrıs, 2006; Oğuzkan, 2006; Şirin, 1998a; Yalçın & Aytas, 2005).

1.2.Şiirde tema ve konu

Tema ve konu şiirleri oluşturan temel unsurlardan biridir. Konusu olmayan bir eserden söz etmek mümkün değildir. Her şiirde okuyucuya verilmek istenen iletiler vardır. İletiler genellikle tema, konu ve ana fikirlerde yer bulur. Birbirine karıştırılan bu kavramlardan konu; konuşmada, yazıda, eserde ele alınan düşünce, olay veya durumdur. Başka bir deyişle üzerinde “söz söylenen, yazı yazılan, eserleri meydana getiren, düşünceye, olaya veya duruma” denir (TDK, 2009, s.1211). Yazar şiirlerini kaleme alırken bir konudan hareket eder. Ancak konular yazarlarına göre şiirlerde farklı şekillerde hayat bulur. Bu durum genellikle tema olarak ifade edilir. Tema “herhangi bir konunun şairin hayal, duygu ve düşünce dünyasındaki görünümüdür ve belli bir ruh halinin yansıması şeklinde tezahür edilmiştir” (Çıkla, 2012 s.76). Ana fikir ise edebi eserin yazılma amacı, yani okuyucuya verilmek istenen bir mesajdır. Konu, daha genel ve evrensel; temalar ise özel ve belli bir âna ve ruh halinin yansımalarını içerir.

Şiirlerde konuyu bulmak nisbeten kolay olsa da duygu, düşünce ve hayallerin yansıması olan temayı bulmak zordur. Temaların bazen açık; bazen de örtük olarak verildiği görülür. Bunun için eserin yazıldığı dönemi, şairin yaşamını, düşünce yapısını ve eserini hangi ruh halinde yazdığını bilmek gerekir. Bilgi birikimi ve dikkat gerektiren tema ve konu, şiir tahlilleri üzerine yapılan alan çalışmaları ile eğitim alanındaki çalışmalarda farklılık göstermektedir. Türkçe Öğretim Programında tema gene;lkonu ise daha özel anlam içerirken alan çalışmalarında ise tam tersi bir durumun söz konusu olduğu görülür.⁵ Eğitim bilimleriyle de ilişkili olan çocuk şiirleri üzerine yapılan bu çalışmada 2019 Türkçe Öğretim Programı esas alınmıştır.

2. Yöntem

Yapılan literatür taramasında hem Refik Durbaş ile ilgili daha önce çalışmaların bulunmaması hem de çocuk şiiri alanındaki çalışmaların azlığı söz konusu çalışmayı gerekli kılmıştır. Çalışmada Refik Durbaş'ın çocuklar için yazdığı şiir kitapları “çocuğa görelilik” ilkesi bağlamında incelenmiştir. Çocuğa görelilik ilkelerinden biri olan konu seçimi ve tema, çocuk kitaplarının niteliğini belirlemede en önemli

⁵ Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda tematik yaklaşım benimsenmiştir. Buna göre 1-5. sınıflar Türkçe ders kitapları ile 6-8. sınıflar Türkçe ders kitapları tematik yaklaşıma göre hazırlanmıştır. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın uygulanması sürecinde her sınıf düzeyinde 8 tema işlenmesi öngörülmüştür. Tematik yaklaşımdan hareketle Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda zorunlu ve seçmeli temalar belirlenmiştir. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın amaçları, temel becerileri ve diğer dersler dikkate alınarak temalar belirlenip seçilmiştir. Ayrıca her tema içerisinde ele alınacak konu önerileri sunulmuştur (MEB, 2019). Söz konusu çalışma bu belirlemelere göre incelenmiştir.

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

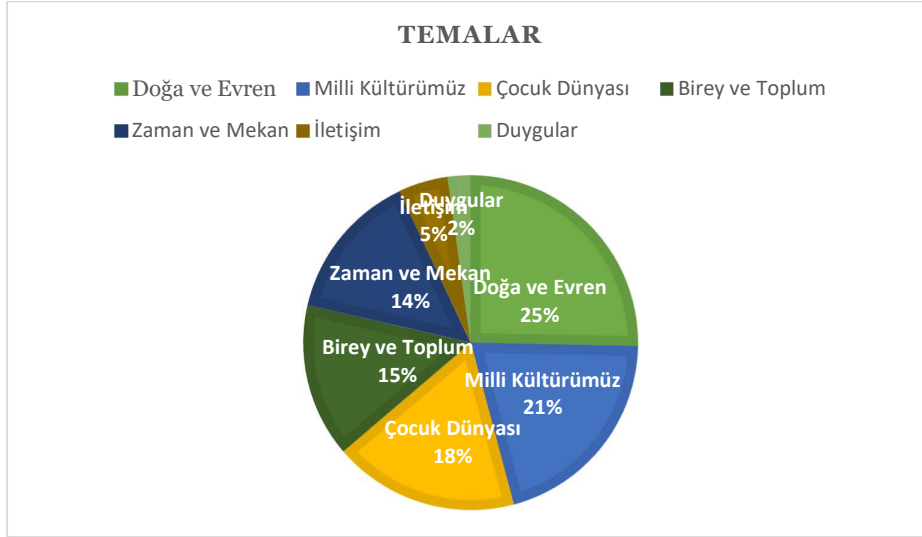
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

unsurdur. Bu bağlamda şiiirlerdeki tema ve konunun belirlenmesinde 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı esas alınmıştır.

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme tekniği kullanılmıştır. Bu teknik araştırmanın amacına dönük kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsar (Karasar, 1994). Dört uzman kişinin görüşlerine başvuru yapılan araştırmanın evrenini Refik Durbaş'ın kitapları oluşturmaktadır. Örnekleme ise Refik Durbaş'ın çocuklar için yazdığı on iki şiir kitabından dokuzu ile sınırlandırılmıştır. İki kitaba ulaşılammış diğer kitaba ise muhtevayı daha da geniş tutmamak adına yer verilmemiştir.Çalışmaya konu olan kitapların isimleri şunlardır: *Bez Bebekle Kuklası, Yaramaz Şiirler, Kırmızı Kanath Kartal, Kar Üstünde Beyaz Bulut, Şaşkın Baykuş, Kuyruğu Zıp Zıp Kanguru, Çırak Çıktı Çocukluğum, Büyüsün Düşler, Nar Düştü Kar Üstüne*. Çalışmada doküman inceleme/kaynak tarama analizi yapılmıştır. Çalışma için öncelikle literatür taraması yapılp konuyla ilgili tezlere ve diğer kaynaklara bakılmıştır. Refik Durbaş'ın çocuklar için yazdığı şiir kitapları okunmuş ve dokuz şiir kitabı için ayrı ayrı not alma, ileti çıkarma ve değerlendirme yapılmıştır. Yapılan inceleme neticesinde elde edilen veriler açıklama, karşılaştırma ve yorumlama ile sunulmuştur.

3. Bulgular

İncelenen şiir kitaplarında Türkçe Öğretim Programında yer alan on altı temanın sekiziyle ilgili bulgulara rastlanılmıştır. Şiir kitapları 2019 Türkçe Öğretim Programındaki tema ve konu önerileri dikkate alınarak sınıflandırılmıştır. Refik Durbaş'ın dokuz kitaptan oluşan 229 şiiri, 2019 Türkçe Öğretim Programındaki tema ve konu önerileri dikkate alınarak şu şekilde sınıflandırılmıştır. Şiirlerin 47'si Milli Kültürümüz, 34'ü Birey ve Toplum, 33'ü Zaman ve Mekan, 5'i Duygular, 41'i Çocuk Dünyası, 11'i İletişim, 58'i ise Doğa ve Evren temasıyla ilgilidir (Tablo.1). Temaların alt başlıkları olan konulara, bu şiirlerden birer örnek verilmiştir.

Tablo.1 Temaların Kullanım Sıklığı

3.1. Milli kültürümüz teması

Bu tema, “aile, bayrak, büyüklerimiz, dinî bayramlar, gelenekler, geleneksel sporlar, insan ilişkileri, kültürel miras, mekânlar, millî bayramlar, şehirlerimiz, sıra, tarihî mekânlar, tarihî şahsiyetler, tarihî eserlerimiz, Türkçe, vakıf kültürü, vatan, yurdumuz” alt temalarından oluşmaktadır (MEB, 2019). İncelenen kitaplarda bu alt başlıklardan sadece tarihi şahsiyetler, büyüklerimiz, Türkçe ve aile

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com

e-mail: editor@rumelide.com,

tel: +90 505 7958124

phone: +90 505 7958124

konularına yer verildiği görülür. Tarihi Őahsiyetlerden Evliya elebi'ye yer verilir. *Yaramaz Şiirler*'deki Gezgin isimli Şiirde Evliya elebi'nin *Yedi İklım Dört Bucak* kitabından Şöyle bahsedilir.

Pazar günü tatile
oturdu pencere önüne
gezgin Evliya elebi'nin
"Yedi İklım Dört Bucak"
kitabını okuyorum (Durbaş, 2017a)

Aile büyüklerimiz konusunda geleneksel aile yapısı özelliği gösteren nine, dede gibi bireylere yer verilir. Şair, *Bez Bebekle Kuklası* kitabında çorba başlıklı Şiirinde günlük hayatın gerçeklerinden yola çıkarak anneanneyi Şöyle n plana çıkarır.

Ne orbası
olursa olsun
adı önemli değil
ister mercimek
ister Őehriye
ister tavuk suyuna
en güzeli aslında
anneanne orbası (Durbaş, 2016b, s.26).

Şiirlerde diğer alt başlık olan "aile" konusunda anne, baba ve kardeş sevgisinin ön planda olduğu görülür. Anne mutlak sevginin ve fedakrlığın sembolüdür. Çocuklar her zaman anneye muhtaçtır ve ona zlem duyar. Durbaş'ın *Nar Düştü Kar üstüne* adlı kitabında yer alan anne Şiiri buna güzel bir örnektir. İlk üç dizede zlem duygusunun, sonraki dizelerde ise sevgi hissinin ağır bastığı söylenebilir.

Anne kar yağıyor uykuma
Bedenim değil
Ryalarım şyor
Anne geceyi kaldır
zerimden
Güneşi sar bedenime
Sevgine sar beni anne (Durbaş, 2016a, s.15)

Türkçe alt başlığında alfabe, Türkçenin gramer yapısı ve masal gibi unsurlar bulunur. *Kırmızı Kanath Kartal* kitabında alfabenin her harfi Őiirlere başlık olarak verilmiştir. Şair, bu kitabında hem Aile hem de Türkçe başlığında yer alan unsurlara göndermelerde bulunmuştur.

A: Anne
Sevginin
Kuşlara
Ve ieklere
Hediyesi (Durbaş, 2014a, s.26)

B: Baba
Yaramazlıkları
gizlese de anneler

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

kuşlardan alan
haberi (Durbaş, 2014a, s.27)

3.2. Birey ve toplum teması

Bu temayı oluşturan konu başlıkları şunlardır: Ana dili, adalet, barış, bireysel farklılıklar, çok dillilik, çok kültürlülük, dayanışma, devlet, dezavantajlı gruplar, empati, eşitlik, farklılıklara saygı, gurbet, haram, hayat becerileri, helal, hukuk, hükümet, iktidar, kardeşlik, kent kültürü, komşuluk ilişkileri, kul hakkı, kültürel farklılıklar, küreselleşme, medeniyet, meslekler, misafirperverlik, selamlaşma, siyaset, sosyal içerme, sosyokültürel farkındalık, toplumsal kurallar, vatandaşlık, zaman yönetimi gibi unsurlardan oluşur (MEB, 2019). İncelemeye konu olan şiir kitaplarında bu temanın alt başlıklarından meslekler, arkadaşlık, dayanışma, iktidar/hükümet ve bireysel farklılıklar konularıyla ilgili bulgulara rastlanılmıştır. Şiirlerin birçoğunda çeşitli meslek gruplarına yer verilmiştir. Simitçi, kuaför, boyacı, berber, tamirci, gazozcu, silici, muavin, aşçı, tezgahtar, pazarcı, kestaneci, macuncu, apartman görevlisi, bakkal, oto tamircisi, itfaiyeci, jandarma gibi birçok meslek grubu 'Şiirlerinde' yer alıp tanıtılmıştır. *Yaramaz Şiirler*'de jandarma ve itfaiyeci şiir başlıkları olarak yer almış ve şöyle dile getirilmiştir:

"Alev alevdi yıldızlar
gökyüzü yanıyordu
itfaiye arabamla
söndürmeye gittim
tanıdığımdaydede" dedim (Durbaş, 2017a)

Birey ve Toplum temasının alt başlıklarından olan arkadaşlık konusu ile ilgili bulgulara yer verilmiştir. *Kar Üstünde Beyaz Bulut* adlı kitapta Arkadaş şiirinin ikinci dördlüğünde çocukların arkadaşlığı gibi renklerin de arkadaş olabileceğinden bahsedilmiştir.

Eda, Alican, Burcu
çocuklar gibidir renkler de
sarı, kahverengi, turuncu
gökkuşağı ile arkadaş (Durbaş, 2014b, s.12)

Dayanışma alt başlığıyla ilgili *Kuyruğu Zıp Zıp Kanguru*'da Aslana Miras Kalan Tarla şiirinde aslanın tüm hayvanlarla dayanışma halinde çalışmalarını şöyle dile getirilir:

Her hayvan yeteneğine göre
bu imeceye katılacak
hep birlikte tarla ekilecek
birlikte sulanacak
ürün birlikte toplanacak

Hemen, iş bölümü yapılır:
fil, sulama işi üstlenir
zürafa, korkuluk olur
kurt, kim ürünü çalarsa
köpek ve çakal ile birlikte
yapışacak hırsızın yakasına (Durbaş, 2007, s.13)

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

İktidar ve hükümet alt başlığıyla ilgili *Kuyruğu Zıp Zıp Kanguru*'da yer alan Sarmaşığa Sarılan Ayı Şiirinde aslan Ormanistan'ın kralı olarak yer alır. Kral aslan, geçen yıl kardan dolayı hasar gören yolların onarılmasını Őyle emreder:

...

Geçen kiş yağan kardan
yürünmez olmuş yollar
onarım var Ormanistan'da

Fil, su taşıyor hortumuyla dereden
dağdan taş getiriyor gergedan
katır ile kaplan imento döküyor
yaz bitmeden kişa hazır olacak yol
böyle emretmiş çünkü kral aslan”

... (Durbaş, 2007, s.20)

Bireysel Farklılıklar alt başlığında Boynu Uzun Zrafa İle Tavus Kuşu Şiirinde zürafa ve tavus kuşunun özelliklerinden yola çıkılarak her hayvanın kendine özgü bir farklılığa sahip olduğundan söz edilir.

...

Zrafa, uzun boynundan Őikyeti
tavus kuşu, sesinin kötü oluşundan

Tavus kuşunun gölgesi düşünce havuza
szn teselli kapısını aralar zürafa:
“Darılma ama, kendine yazık ediyorsun
şu güzel tüyler, benzersiz renkler
şu zarif boyun, yıldız bezeli kuyruk
hangi hayvanda var senden başka?
Bülbül msn, ağaçta şakiyasın
tazı mısın, kırlarda koşturasın?
Herkesin güzelliği kendine
sesini boş yere dert etme!”

Tavus kuşunun neşesi gelir yerine
per zrafayı uzun boynundan
tüyleri kabara kabara gider evine... (Durbaş, 2007, s.94-96)

3.1.3. Hak ve özgürlükler teması

Bu temayı oluşturan konu başlıkları şunlardır: bireysel haklar, birinci kuşak haklar, ocuk hakları, demokrasi, din ve vicdan özgürlüğü, düşünce özgürlüğü, eğitim hakkı, engelli hakları, eşitlik, haberleşme özgürlüğü, hakkını savunma, hasta hakları, hayvan hakları, ifade özgürlüğü, ikinci kuşak haklar, inanç hakkı, insan hakları, kişi dokunulmazlığı, merhamet, özel hayatın gizliliği, özgürlükler, seyahat özgürlüğü, temel hak ve özgürlükler, toplumsal cinsiyet adaleti, toplumsal cinsiyet eşitliği, yaşama hakkı vb. (MEB, 2019). İncelemeye konu olan kişi kitaplarında bu alt başlıklardan ocuk Hakları

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

konusuna yer verildiği görülmüştür. İlgili şiirlerde çocuk haklarından en çok eğitim hakkına yer verildiği görülmüştür. *Çırak Çıktı Çocukluğum* adlı kitapta yer alan Okuryazar adlı şiirin ilk bölümünde okula gidemeyen bir çocuğun atık kağıtlarda okumayı nasıl öğrendiği şöyle aktarılır:

Köyde okul yoktu
Şehirde topladığım
Çöp artıklarından
Kağıtlardaki harfleri
Ezberleyerek
Öğrendim okumayı (Durbaş, 2017b, s.46)

Şiirin ikinci bölümünde ise matematiksel işlemleri cep telefonu yardımıyla yaptığı anlatılır.

Cep telefonumun
hesap makinesi var
bölme, toplama
çarpma, çıkarma
işlemini yapıyor
öğrendim sayılır
matematiği (Durbaş, 2017b, s.46)

3.1.4.Zaman ve mekân teması

Bu temayı oluşturan konu başlıkları şunlardır: çevremiz, evimiz, geçmiş şimdi gelecek, gezginler, odamız, okulumuz, şehirler, sınıfımız, ülkeler vb. (MEB, 2019). İncelemeye konu olan şiir kitaplarında bu alt başlıklardan okulumuz, evimiz, şehirler/ülkeler ve sınıfımız konularına yer verildiği görülmüştür. Okulumuz alt konu başlığıyla ilgili *Büyüsün Düşler* adlı şiir kitabında yer alan Okul adlı şiirde artık büyüdüğünü düşünen bir çocuğun bir an önce okula gitmek istemesi anlatılır. Çocuğun okula ve okumaya duyduğu sevgi şu dizelerle dile getirilir:

Anne, bak büyüdüm artık
Kalem kadar oldu boyum
Yaşım, yıldızların yaşında
“Ne zaman gideceğim okula?” (Durbaş, 2017c)

Sınıfımız alt konu başlığıyla ilgili şair, *Kar Üstünde Beyaz Bulut* adlı kitabının Köşe şiirinde tembel çalışkan fark etmeksizin her bir öğrencinin eşit olduğu şu dizelerle bahsedilmiştir:

Bu köşe
Yaz köşesi:
Bu sınıfta
Tembel çok
Herkes birinci

Bu köşe
Kış köşesi:
Bu sınıfta
Herkes çalışkan

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

Birinci yok (Durbaş, 2014b, s.26)

Ayrıca bu Şiirinde hem diğer temalardan milli kültürümüz temasında yer alan Türkçe alt başlığı ve birey ve toplum temasında eşitlik alt başlığına da göndermelerden söz edilebilir. Evimiz alt konu başlığıyla ilgili Şair *Nar Düştü Kar üstüne* kitabında yer alan Ev Şiirinde evin önünde olan taşlıktan, çeşmeden, bostandan, bahçeden söz edilir.

Evimizin n taşlık
yaz güneşinde
su veriyorum
kış gecesinde
ağaca çıkıyor balık

Evimizin n eşme
gökyüzüne kanadı ile
adımı yazıyor serçe

Evimizin n bostan
elinde çantası
başında Őapkası
kuş dilini öğrenmeye
okula gidiyor saksaağan

Evimizin n bahçe
tar tarala tar tartal
göklerin yüzünde
yeryüzünün kalbinde
sarışın bir kartal
Şiir okuyor ocuklara

Evimizin n ev gibi
sevgili arkadaşım Ali
ğretmeninden önce
sen okuyasın diye
yazdım ben bu Şiiri (Durbaş, 2014b, s.26)

Şehirler/lkeler alt konu başlığıyla ilgili *ırak çıktı ocukluğum* 'da ocuk Her Yerde... Şiirinde Serez, Edirne, Selanik, Varna ve Kosova gibi Őehirlerden Şöyle söz edilir:

ocuk rzđardır Balkan'da
Tuna'da karayele kardeş
Serez'de bir ulu ınardır abisi
Meriç'te melteme açılır
rüyalarımın penceresi

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

Çocuk güneştir Balkan'da
Önce Drina köprüsünün altına
Değer her sabah dudakları
Sonra her akşam Keşan'da
Işıktan yaratır bedenini

Çocuk buluttur Balkan'da
Rodop dağlarına arkadaş
Bir çiçekten almıştır adını
Varna'nın ara sokaklarından
Karadeniz'e düşer gölgesi

Çocuk ay ışığıdır Balkan'da
Kosova'da savaştan armağan
Edirne'de barışın hediyesi
Selanik'te hangi türkü çalsa
Sesi, Ege denizinin sesi

Çocuk gökyüzüdür Balkan'da
kimi bulut misali uyur
ninnisinde annesinin
kimi babasının koynunda
rüzgâra uçurtmadır sevgisi (Durbaş, 2017b, s.68-69)

3.1.5. Duygular teması

Bu temayı oluşturan konu başlıkları şunlardır: bağışlama, beğenme, duygu yönetimi, heyecan, kaygı, kıskançlık, korku, mutluluk, özlem, sevgi, sitem, takdir etme, umut, üzüntü, veda, yalnızlık vb. (MEB, 2019). İncelemeye konu olan şiir kitaplarında bu alt başlıklardan korku, mutluluk, beğeni ve yalnızlık konularına yer verildiği görülmüştür.

Korku alt başlığıyla ilgili *Büyüsün Düşler* kitabında yer alan Korku adlı şiirde rüyalarında şimşekten korkan çocuklardan şöyle bahsedilir:

Bilmiyor ki tavşan kardeş
şimşegin korkusundan
çocukların rüyasına
karanlık yağıyor (Durbaş, 2017c)

Mutluluk alt başlığıyla ilgili *Bez Bebekle Kuklası* adlı kitapta yer alan Mutluluk adlı şiirde yağmurlu ve rüzgârlı havalardan duyulan mutluluk ön plandadır.

Yağmur yanağımdan öptü
Saçlarımı okşadı rüzgâr

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

Mutluyum bugün (Durbaş, 2016b, s.10)

Beğeni alt başlığıyla ilgili *Bez Bebekle Kuklası* adlı kitapta yer alan Beğeni adlı Şiirinde ocuğun beğendiği anılara, kişilere, ve eşyalara yer verilmiştir.

Sabah en erken uyanan:

alar saatin zili

En devamlı ğrenci:

Okulun sokak kedisi

Arkadaşımla en güzel anı:

Defterime yazdığı Şiiri

Defterin en iyi arkadaşı:

Kurşunkalem ve silgi

En anlamlı armağan:

Okulun tatil sevinci

En güzel pck

Babamın yanaktaki izi

Senin beğendiğin hangisi? (Durbaş, 2016b, s.39)

Yalnızlık alt başlığıyla ilgili *Kar stnde Beyaz Bulut* kitabında yer alan Karanlık Şiirinde gökyüzüne obanyıldızı, aydede ve yıldızların gelmesiyle yalnız olmayan çocuktan bahsedilir.

Akşam önce

obanyıldızı

gökyüzünde

Sonra aydede

ve yıldızlar

gökyüzünde

Artık yalnız değil

karanlık

gökyüzünde (Durbaş, 2014b, s.14)

3.1.6.Doğa ve evren teması

Bu temayı oluşturan alt başlıklar: bitkiler, canlılar, evre, çevrenin korunması, doğa, doğa olayları, doğal afetler, dünya, evren, gece, gezegenler, gündüz, hayvanlar, iklim, kar, manzaralar, mevsimler, renkler, uzay, yağmur, yeryüzü, yıldızlar, zaman bilinci vb. (MEB, 2019). İncelemeye konu olan Şiir kitaplarında bu alt başlıklardan hayvanlar, bitkiler , çevrenin korunması, renkler, yıldızlar ve gezegenler, zaman

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com

e-mail: editor@rumelide.com,

tel: +90 505 7958124

phone: +90 505 7958124

bilinci, doğa ve doğa olayları konularına yer verildiği görülür. Hayvanlar alt başlığıyla ilgili Durbaş şiirlerinde birçok hayvan türüne yer vermiştir. İncelenen kitapların büyük bir çoğunluğunda hayvanlar yer almıştır. Evcil hayvanlardan yabani hayvanlara kadar birçok hayvan türü şiir yoluyla çocuklara tanıtılmıştır. *Şaşkın Baykuş* kitabında yer alan Deve şiirinde, erken uyuyan bir çocuğun rüyasına giren on deveden bahsedilir.

Evvel evvel idi, deve tellal
Sonrası da var, öncesi de
Erken uyuyan çocukların
Uykusunda gezer on deve

Erken uyanan bir çocuk
Birine bindi devenin
Açtı, ablasına gitti
Ablası pilav pişirecek
Abisi pazarda satacak

Pazarda alıcı çok
Bu şiirde yalan yok (Durbaş, 2018)

Bitkiler başlığı altında ağaçlar, meyveler ile ilgili bulgulara ulaşılmıştır. İncelenen kitaplarda kavak, çınar, laçın, ladin, meşe, hurma, elma, nar gibi birçok ağaç ve meyve türüne yer verilmiştir. *Nar Düştü Kar Üstüne* kitabında yer alan Ağaç şiirinde çınar, selvi, çam, kavak, hurma gibi ağaç türlerinden bahsedilir.

Her ağacın içinde
kendisine komşu
bir başka ağaç yaşar

Ağacın adı çınar
konuğu göçmen kuşlar

Ağacın adı selvi
rüzgârdan serin gölgesinde
uçurtma uçurur tilki

Ağacın adı çam
okula giden çocuklar
sanıyorlar benim amcam

Ağacın adı kavak
gölgesi bedeninden uzak

Ağacın adı hurma

Adres	Address
-------	---------

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

dum дума bum buma
mektubum geç kaldı diye
sakın beni unutma

Ağacın içinde acaba
ağaçtan başka ne var? (Durbaş, 2016a, s.12)

Çevrenin korunması alt başlııyla ilgili *Yaramaz Şiirler* kitabında yer alan Hırsız Şiirinde okul yolunda bulunan kestane ağacına yapılan haksızlıklara karşı koyma vardır. Çevrenin korunması başlıı altında kestane ağacını kesmek isteyen kişilere karşı bir haykırış, sesleniş vardır.

Hırsız var!
Okul yolunda
meyvesini dökmeyen
kestane ağacının
gölgesini aldılar
Hırsız var!

Okul yolunda
kestane ağacında
yaşayan serçelerin
yuvalarını yıktılar

Hırsız var! (Durbaş, 2017a)

Renkler alt başlııyla ilgili *Kar stnde Beyaz Bulut* adlı kitapta yer alan Arkadaş Şiirde renklerden mavi, yeşil, siyah, beyaz, mor, kırmızı, sarı, kahverengi ve turuncuya yer verildiği görülür.

Denizin mavisi mavi
Ağacın yeşili yeşil
Siyah ile beyaz komşu
Mor kırmızıya yoldaş

Eda, Alican, Burcu
Çocuklar gibidir renkler de
sarı, kahverengi, turuncu
gökkuşağı ile arkadaş (Durbaş, 2014b, s. 12)

Yıldızlar ve gezegenler alt başlığında *Nar Düştü Kar üstüne* kitabında yer alan Soru Şiirinde aydede ve yıldızlardan söz edilir.

Dağ buluta sordu:
Yıldızlar nerede?
“Aydede ile tatilde”

Bulut dağa sordu:

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

Aydede nerede?

“Gökyüzü otelinde” (Durbaş, 2016a, s.17)

Zaman bilinci alt başlığıyla ilgili *Kar Üstünde Beyaz Bulut*'ta Günlük şiirinde bir günün çeşitli saatlerine yer verildiği görülür.

Saat sekiz:

Kiraz

kendi dalında

Saat on:

Güneş

serinlik burcunda

Saat on üç:

Anne öpücüğü

yanakta

Saat on beş:

Dedenin sevgisi

mektubun pulunda

Saat on sekiz:

Çobanyıldızı

gökyüzünün kucağında

Saat yirmi:

Aydede

Yıldızlarla kol kola

Saat yirmi bir:

Eda

uykuda (Durbaş, 2014b, s.24)

Doğa ve doğa olayları alt başlığıyla ilgili *Büyüsün Düşler*'de Ana şiirinde doğadan ve özelliklerinden söz edilir.

Ağacı ağaç yapan

tabiat ana

kuşu kuş yapmış

insanı insan

yerin altına da

üstüne de bakan

Adres | **Address**

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com

e-mail: editor@rumelide.com,

tel: +90 505 7958124

phone: +90 505 7958124

işte o

güzelim insan (Durbaş, 2017c)

3.1.7.ocuk dünyası teması

Bu temayı oluşturan konu başlıkları şunlardır: ocuk kültürü, ocuk müzesi, dijital oyunlar, eğence, geleneksel ocuk oyunları, hayal, hobiler, keşif, lunapark, merak, mizah, okul, oyun, oyuncak, rüya, sokak oyunları vb. (MEB, 2019). İncelemeye konu olan Şiir kitaplarında bu alt başlıklardan oyun, hayal, ocuk ve çocukluk konularına yer verildiği görülmüştür. Oyun alt başlığı altında incelenen kitaplarda birbirinden farklı birçok ocuk oyununa rastlanılmıştır. Bu oyunlara evcilik, saklambaç, yakar top, elim sende, birdirbir, uçurtma, kukla, tahterevalli, atlıkarınca gibi örnekler verilebilir. *Büyüsün Düşler* adlı kitapta yer alan Evcilik adlı Şiirde güneşin, aydede gibi evde tek kalırsa onunla evcilik oyunu oynayacak arkadaşının olmayışından duyulan endişeden söz edilir. Şiirde, ocuk oyunlarından evcilik oyunu yer almıştır.

Eda diyor ki

güneşin evi nerede

karanlıktan korkmaz mı

odasında geceleri?

Aydede gibi onun da

yıldızları yoksa

kiminle evcilik oynar

evde yalnız kalırsa? (Durbaş, 2017c)

Hayal alt başlığı altında *Kar stnde Beyaz Bulut* kitabında yer alan Armağan Şiirinde gökyüzünde bulunan dondurmanın kaymağında dondurma yiyen yağmurlardan ve yine gök yüzünde bulunan kayıklardaki papağan ve uurtmalardan bahsedilir.

Gökyüzünde uçurtma

kuyruğunda bulutlar

bulutlarla arkadaş

rzgrla yarışan kuşlar

Gökyüzünde dondurma

kaymağında yağmurlar

dondurmayı yeyince

yağmurları kucakla

Gökyüzünde kayıkla

kayıkta iki papağan

biri bu Şiiri yazana

biri okuyana armağan (Durbaş, 2014b, s.11)

ocuk ve çocukluk alt başlığıyla ilgili *ıtrak çıktı ocukluğum*'un bölümlerinde bulunan başlıklarda geçen dizeler örnek verilebilir.

Yaşı benim yaşımda

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com

e-mail: editor@rumelide.com,

tel: +90 505 7958124

phone: +90 505 7958124

Bir çocuğun gözleriyle
Bakmak isterdim
Çocukluğuma da (Durbaş, 2017b)

Çocukluğum tartıya vuruldu
bir yaş daha küçülmüşüm (Durbaş, 2017b)

Güneşe karşı bir pencere:
Çocukluğum

Artık üşümüyorum (Durbaş, 2017b)

3.1.8. İletişim teması

Bu temayı oluşturan konu başlıkları şunlardır: aile iletişimi, bilgi iletişimi, diğer canlılarla iletişim, etkili iletişim, iletişim becerileri, insanlarla iletişim, kitle iletişim araçları, komşuluk, kültürel iletişim, kültürler arası iletişim, medya okuryazarlığı, öğrenci hareketliliği, öğrenci öğretmen iletişimi vb. (MEB, 2019). Bu alt başlıklardan aile iletişimi, insanlarla iletişim ve öğrenci öğretmen iletişimi konularına yer verildiği görülmüştür. Aile iletişimi ilgili *Yaramaz Şiirler*'de yer alan Elma şiirinde babasını dinlemeyerek ağaca çıkan çocuğun durumu şöyle dile getirilir.

Elma topluyorlar bahçede
ben de çıkacağım ağaca
“Çıkma!” dedi babam
“Düşersin...”

Çıktım

Ben değil ama
elmalar düştü
babamın üzerine...(Durbaş, 2017a)

İnsanlarla iletişim alt başlığıyla ilgili *Yaramaz Şiirler*'de yer alan Acı Biber şiirinde komşusu Süslü Fatma Nine ile bir çocuk arasında geçen olaydan söz edilir. Bahçeye izinsiz giren çocuğa verilen ceza şöyle aktarılır.

Süslü Fatma Nine her gün
seyreder pencereden bahçesini
parmağında iki yüzük
biri kocaman bir havuz
öteki kendisinden büyük
gölgesi ile elma ağacı

Pencereden gidince nine
atladım bahçenin duvarından
bıraktım günün sıcaklığını

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

havuzun serin sularına
sonra çıktım ağaca
topladım ne kadar varsa elma

Birazımı aldım kucağıma
aldım ninenin kapısını
ağzıma sürmesi için
acı biber avucumda. (Durbaş, 2017a)

Öğrenci ğretmen iletişimi alt başlığıyla ilgili *Bez Bebekle Kuklası* kitabında yer alan Ceza Şiirinde tek ayak üstünde durma cezasının yanlış olduğundan söz edilir.

Leylek sınıfta
Neden tek ayakta
zerinde duruyorsun?
Öğretmen böyle ceza
Vermez ocuklara (Durbaş 2016b, s.20)

4. Tartışma

Yapılan literatür taramalarında ocuk edebiyatı alanında ocuk Őiirinden çok roman, hikye ve masallar üzerinde çalışıldığı görülür. ocuk Şiirleri zerine yapılan araştırmaların sınırlı oluşu ve Refik Durbaş hakkında yapılan ilk araştırma olması bakımından söz konusu çalışmanın alan yazındaki bu eksikliklere katkı sunacağı düşünülmektedir. Alan yazında ocuk Şiirleriyle ilgili yirmi bir lisan üstü tez çalışması yapılmıştır. Bunlardan etinkaya (2022), ölgeen (2018), Eryeşil (2015), Evsen (2019), Kaya, 2019; Oktay, 2001; Tokcan, 2017; Tkel, 2008 değerler eğitimi ve evrensel değerlerle ilgili olduğu tespit edilmiştir. ocuk Şiirleri zerine en çok araştırmanın Fazıl Hüsnü Dağlarca olduğu sonucuna varılmıştır. (Barak, 2009; Cabacı, 2022; apar, 2022; Dağdelen, 2022; Eryeşil, 2015; Kıbrıs, 2004; Tokcan, 2017). Ayrıca Ali Ekrem Bolayır, Necdet Neydim, Gökhan Akek ve Mustafa Ruhi Şirin'in ocuk Şiirleri zrine yapılan bazı çalışmalara da ulaşılmıştır. (etinkaya, 2022; Evsen, 2019; Glelma, 2014; Kantar, 2001; Tkel, 2008).

Sunulan çalışmaya yakınlığı bakımından Eryeşil (2015), Tokcan (2017), Dağdelen (2022) ve apar (2022) Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın, Şiirlerini tema bağlamında değerlendirmiştir. Sunulan bu çalışmada ise Türkçe Öğretim Programı merkeze alınarak programa göre tema ve konu incelemesi yapılmıştır.

Türkçe ders kitaplarındaki Şiirler zerine alışan Karakuş (2019), Şiirleri Türkçe Öğretim Programındaki kazanımlara uygunluğu açısından değerlendirmiştir. Sunulan alışma tematik sınıflandırma bakımından karakuş'un çalışmayla benzerlik göstermektedir. Karakuş'un alışması Türkçe ders kitabında daha önceden belirlenen temalarla sınırlandırılmıştır. Sunulan çalışmada ise Durbaş'ın 229 Şiiri tek tek okunarak Türkçe Ders Programında belirtilen temalar altında sınıflandırılmıştır. Ayrıca sunulan bu çalışma ile Cabacı (2022)'nin çalışması yöntem ve içerik yönünden benzerlik göstermektedir. Ancak Cabacı (2022), çalışmasını herhangi bir teori veya programı esas alarak yapmamıştır.

5.Sonuç ve neriler

Bu araştırmada Durbaş'ın 229 ocuk Şiiri konu ve tema başlığı altında incelenmiş ve şu sonuçlara varılmıştır. Şiirlerde 2019 Türkçe Öğretim Programında yer alan on altı tema başlığından sekizine yer verilmiştir. Bunlardan en çok Doğa ve Evren temas kullanılmıştır. Bu temaların kullanım sıklığı şoyledir.

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

Çocuk Dünyası, Birey ve Toplum, Milli Kültürümüz, Hak ve Özgürlükler, Zaman ve Mekân, İletişim ve Duygular temalarıdır.

Doğa ve Evren temasında sıklıkla hayvanlar ve bitkiler olmakla birlikte yıldızlar ve gezegenlere de yer verildiği görülür. Bazı hayvan ve nesnelerin Baykuş, Bayankuş, Babakuş, Tavşancan, Faresu, Aydede gibi isimlerin verildiği görülmektedir. Örtük ileti içeren bu isimlendirmelerle hayvan sevgisinin daha etkili vermeye çalışıldığı söylenir.

Okurun hayal dünyalarını geliştiren Çocuk Dünyası temasında Selanik, Kosova, Gazze, Halep ve Filistinli çocuklara da yer vererek evrensel bir bakış sergiler.

Çocuk Hak ve Özgürlükleri teması bağlamında daha çok çocuk eğitimi üzerinde durmuştur. Birey ve Toplum temasında simitçiden, öğretmene kadar birçok meslek grubuna yer verildiği tespit edilmiştir. Bu temanın alt başlığı olan Arkadaşlık konusunda çocuklarla birlikte rüzgar, ağaç ve hayvanlar gibi unsurlarla da arkadaşlık kurulduğu görülmüştür. İktidar/Hükümet konusunda krallıkların yanında demokratik yönetimleri de vermiştir. Toplumcu gerçekçi şairlerden Durbaş'ın çocuk şiirlerde Birey ve Toplum temasına daha fazla değinilmesi beklenirken bu tema dördüncü sırada yer almıştır.

Milli Kültürümüz temasında çoğunlukla geniş aile perspektifinden aile ve aile büyükleri ile ilgili sahneler ve aile yapısıyla ilgili değerlere yer verildiği tespit edilmiştir. Bu temanın alt başlıklarından Türkçe'de ise dil bilicini geliştirmek için harflere ve harflerin özellikleriyle ilgili gramer bilgisine yer verdiği görülmüştür. Milli Kültür temasıyla da yakın ilişkisi olan iletişim temasının alt başlıklarına ait aile iletişimi, insanlarla iletişim ve öğrenci öğretmen ilişkilerinin olumlu seyredildiği görülür. Ancak anlatım tarzı açısından deyim niteliği taşıyan "ağza acı biber sürmek" gibi cezalandırma metaforunun kullanılması bir yönüyle eleştirilebilir.

Zaman ve Mekân temasında çocuğun yakın çevresinde bulunan okul, sınıf ve ev gibi mekânlarla birlikte bazı şehir ve ülke isimlerine de yer verildiği tespit edilmiştir.

Duygular teması en az yer verilen temadır. Bu temanın alt konularından ise korku, mutluluk, yalnızlık, beğeni gibi duygulara yer verildiği görülmüştür.

Genel itibarıyla kitapların belirli bir tema etrafında yazıldığı sonucuna varılmıştır. *Kuyruğu Zıp Zıp Kanguru* ve *Şaşkın Baykuş*'un Doğa ve Evren teması; *Nar Düştü Kar Üstüne*'de Çocuk Dünyası teması; *Çırak Çıktı Çocukluğum*'da Hak ve Özgürlükler ile Çocuk Dünyası; *Kırmızı Kanath Kartal*'ın Milli Kültürümüz ve *Yaramaz Şiirler*'de ise İletişim temasının hâkim olduğu görülmektedir.

5.1. Öneriler

Bu araştırma ile elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde şu öneriler sunulabilir:

- İncelenen metinlerin 2019 Türkçe Öğretim Programına uygunluğu nedeniyle Türkçe ders kitaplarında Durbaş'ın şiirlerine de yer verilebilir. Bu metinler ders uygulamalarında temalara uygun örnek metinler olarak da kullanılabilir.
- Şiir kitapları hakkında veliler ve eğitimciler bilinçlendirilmeli, kitaplar e-kitap şeklinde okuyucu erişimine hazırlanmalıdır.
- Çocuk şiirleriyle de Türk edebiyatına katkılar sunan Refik Durbaş'ın çocuk şiirleri değişik açılardan da incelenebileceği gibi şairin diğer eserleri de farklı boyutlarıyla ve disiplinler arası çalışmalar yapılabilecek özelliktedir.

Adres | Address

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124

e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

Kaynakça

- Alan, Y., Biçer, N., & Hüküm, M. (2016). *ocuğa Görelilik İlkesi Açısından Cemal Sireya'nın Aritmetik İyi, Kuşlar Pekiyi Adlı Eseri*. 1.Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu. Elazığ.
- Arhan, S., & Gültekin, İ. (2013). *Türkçe Dersi ğretim Programlarında Benimsenen Tematik Yaklaşımın Metin Seçimine Etkileri Yönünden Değerlendirilmesi*. Milli Eğitim, 5-31.
- Aslan, C. (2007). *Yazınsal Nitelikli Çocuk Kitaplarının ocuğunun Anadili Gelişimine Katkısı*. Dil ve Yaratıcılık Dergisi, 32-46.
- Barak, M. (2009). *Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Çocuk Şiirlerinin, Çocuk Kitaplarının ocuğun Gelişim Alanlarına Olan Etkileri Açısından İncelenmesi*. Zonguldak.
- Cabacı, N. (2022). *Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Çocuk Şiirlerinin ocuğa Görelilik İlkelere Bakımından İncelenmesi*. Amasya.
- apar, B. (2022). *Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Çocuk Şiirlerinde Eğitsel İletiler*. anakkale.
- er, E. (2016). *0-6 Yaş Çocuk Kitaplarında Çocuk Gerçekliği ve ocuğa Görelilik*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Çetinkaya, D. (2022). *ocuk Edebiyatı ve Değerler Eğitimi Kapsamında Ali Ekrem Bolayır'ın Çocuk Şiirleri*. Van.
- etişli, İ. (2004). *Metin Tahlillerine Giriş/1 Şiir*. Ankara: Akçağ Basım Yayın.
- ıkla, S. (Ekim 2012). *Şiirde 'Tema' Kavramı zerine*. Yeni Türk Edebiyatı Dergisi, 71-86.
- ınar, İ. (2009). *ocuk Edebiyatında Bulunması Gereken zellikler*. Eğitişim Dergisi, sayı:22.
- lgeen, R. (2018). *Milli Edebiyat Dönemi Çocuk Şiirlerinde Geçen İletilerin Sınıflandırılması (1911-1923)*. Adıyaman.
- Dağdelen, B. (2022). *Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Çocuk Şiirlerinde Çocuk Gerçekliği*. Erzincan.
- Demirel, Ő., & Deniz, H. (2021). *5.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Şiirlerin ocuğa Görelilik ltlerine Göre İncelenmesi*. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, Sayı 10/2 720-740.
- Durbaş, R. (2007). *Kuyruğu Zıp Zıp Kanguru*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Durbaş, R. (2014a). *Kırmızı Kanatlı Kartal*. İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- Durbaş, R. (2014b). *Kar stnde Beyaz Bulut*. İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- Durbaş, R. (2015). *Kuyruklu Hayvan Masalları*. İstanbul: Can Çocuk Yayınları.
- Durbaş, R. (2016a). *Nar Düştü Kar stne*. İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- Durbaş, R. (2016b). *Bez Bebekle Kuklası*. İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- Durbaş, R. (2017a). *Yaramaz Şiirler*. İstanbul: Hep Kitap Yayıncılık.
- Durbaş, R. (2017b). *ırac ıktı ocukluğum*. İstanbul: Uçan At Yayınları.
- Durbaş, R. (2017c). *Bysin Düşler*. İstanbul: Doğan ve Egmont Yayıncılık.
- Durbaş, R. (2018). *Şaşkın Baykuş*. İstanbul: Final Yayıncılık.
- Enginün, İ. (1987). *Edebiyat ve ocuk Edebiyatı*. ocuk Edebiyatı Yıllığı. İstanbul.
- Erol, F. Z., & Balcı Elhakan, G. (2021). *3-6 Yaş Dönemindeki Resimli ocuk Kitaplarının İ ve Dış Yapı zelliklerinin İncelenmesi*. DergiPark, 115-130.
- Eryeşil, O. (2015). *Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Çocuk Şiirlerinde Evrensel Değerler*. Ankara Üniversitesi.
- Evsen, K. (2019). *Mustafa Ruhi Şirin'in ocuk Şiirleri ve Masallarının Duyarlık Eğitimi Açısından İncelenmesi*. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi.
- Glelma, . (2014). *Necdet Neydim'in ocuk Şiirleri zerine Bir alışma*. Eskişehir Anadolu Üniversitesi.

Adres**Address**

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies

e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124**e-mail:** editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124

- Karakuş, Ö. F. (2019). 2018 Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Şiirler Üzerine Tematik Bir İnceleme ve Şiirlerin İlgili Programdaki Kazanımlara Uygunluğuna İlişkin Bir Değerlendirme. Van.
- Karasar, N. (1994). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kaya, R. (2019). *II. MEŞRUTİYET Sonrası Yazılan İlk Çocuk Şiirleri Kitaplarında Değerler Eğitimi*. Sakarya.
- Keklik, S. (2014). *Çocuk Şiiri İncelemeleri*. Uşak: Özler Ofis Matbaa.
- Kıbrıs, İ. (2006). *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Tekağaç Eylül Kitap ve Yayınevi.
- MEB. (2019). *Türkçe Öğretim Programı*. Ankara.
- Nas, R. (2004). *Örneklerle Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Necatigil, B. (1983). *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Oğuzkan, F. (2000). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sever, S. (2004). "Anadili Öğretiminin Temel Bir Aracı: Yazsımsal Nitelikli Çocuk Kitapları.". Ed., & B.Onur içinde, Cumhuriyet'in 80.yılında Disiplinlerarası Bakışla Türkiye'de Çocuk 4. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi (s. 223-236). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Sever, S. (2012). *Çocuk ve Edebiyat*. İzmir: Tudem Yayınları.
- Sever, S. (2013). *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*. İzmir: Tudem Yayınları.
- Şirin, M. R. (1984). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Şirin, M. R. (1988a). *Cahit Zarıfoğlu İle Çocuklar İçin Şiir Üzerine*. Çocuk Edebiyatı Yıllığı.
- Şirin, M. R. (1998a). *Çocuk Yüzlü Yazılar*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Şirin, M. R. (1998b). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Şirin, M. R. (2016). *Çocuk, Çocukluk ve Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: İstanbul Kapı Yayınları.
- TDK. (2023). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tokcan, İ. (2017). Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Çocuk Şiirlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. Konya.
- Tökel, İ. (2008). *Gökhan Akçiçek'in Çocuk Şiirlerinin Değerler Aktarımı Açısından İncelenmesi*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Yalçın, A., & Aytas, G. (2005). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Akçağ.
- Yetkin, S. K. (1978). *Edebiyat Üzerine Denemeler*. Ankara: İş Bankası Yayınları.
- Yılar, Ö., & Turan, L. (2007). *Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Adres | Address*RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi**RumeliDE Journal of Language and Literature Studies***e-posta:** editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124**e-mail:** editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124